

Barns bästa vid fortsatt vård enligt LVU

Utredning som ett led i socialutskottets beredning av fråga om ändring i LVU

Remissyttrande ställt till Socialutskottet

"Om jag inte har trivts så har de inte lyssnat och om jag har trivts så har jag behövt flytta därifrån. De har aldrig sagt varför heller." Ungdom på Maskrosbarn.

Sammanfattning

Vi på Maskrosbarn är väldigt positiva till förslagen i utredningen. Vi ser tydligt att förslagen kan leda till att stärka placerade barns rättigheter i Sverige och uppskattar att utredaren har gått längre än tidigare utredningar gällande vilken betydelse barns bästa ska ha.

Vi skulle dock vilja lyfta de barn som omplaceras och som inte omfattas av utredningen. Barns bästa borde vara ett eget rekvisit under hela placeringen, inte enbart vid avslut. De barn som omplaceras är en grupp barn som riskerar att fara illa och inte få den trygghet och stabilitet som förslagen i denna utredning syftar till att öka.

Vi ser också behov av riktade utbildningsinsatser om förslagen går igenom. Bedömningarna som socialtjänsten ska göra är avgörande för barns liv och utveckling. För att kunna göra dessa bedömningar på ett bra och korrekt sätt krävs det att de professionella har kunskap om hur de ska göra och känner sig trygga med det. Utbildningsinsatser riktade till socialtjänsten är därför nödvändigt.

Vi ställer oss mot förslaget om att bestämmelsen ska omfatta alla barn, oavsett boendeform. Vi menar att det inte får omfatta barn på låst institution.

Slutligen håller vi med utredaren om att barns processbehörighet måste ses över och utredas som en egen fråga.

10.3 En ny grund för vård införs

Utredningens förslag är att det införs en ny grund för fortsatt vård och att den ska tas in i ett nytt andra stycke i 21 § LVU.

Maskrosbarn tillstyrker förslaget. De barn och unga vi möter vittnar om att det är så mycket mer än själva vårdbehovet som avgör huruvida de vill och fortsatt behöver vara

placerade. Om detta förslag går igenom skulle det dessutom tydligt stärka barns egna ställning i social barn- och ungdomsvård.

Vi vill dock trycka på att rekvisiten ålder och placeringstid måste ses utifrån barns behov av kontinuitet, trygghet och stabilitet snarare än att de säger något enbart på egen hand. Annars ser vi risken att man tittar på de rekvisiten som fristående och gör en bedömning utifrån det.

Vi vill även betona att rekvisitet som handlar om att kartlägga barnets egen inställning kräver att barn i praktiken får förutsättningar att uttrycka sin inställning. Det är avgörande att barn får tillräcklig och anpassad information och stöd för att våga berätta vad de känner, särskilt i en fråga om att vara fortsatt placerad trots att vårdbehovet inte kvarstår. Detta ställer krav på socialtjänsten för att få till denna del av utredningen. Vi föreslår att detta tydliggörs i förarbetena samt vägledning för socialtjänsten.

Två barn hos Maskrosbarn säger:

”Man slutar försöka när dom ändå aldrig lyssnar på det man säger. Dom bestämmer bakom ryggen på en och man har ingen talan sen.”

”I början ville man vara ärlig med soc och jag berättade allt men sen märker man att de inte brydde sig så då tröttnade man och det kändes onödigt.”

10.4 Bestämmelsen ska vara tillämplig även för barn som är placerade med stöd av 3 §

LVU Utredningens förslag: Bestämmelsen om upphörande av vård ska innefatta både barn som är placerade med stöd av 2 § LVU och barn som är placerade med stöd av 3 § LVU. En ung person, det vill säga mellan 18 och 20 år, omfattas däremot inte av bestämmelsen.

Maskrosbarn tillstyrker delvis förslaget. Vi är positiva till att det förslaget omfattar alla barn som vårdas enligt LVU och oavsett om det är med stöd av 2 § eller 3 §. Vi har dock en invändning när det gäller barn placerade enligt 3 §. Utredningen skriver *”Detta gäller alltså oavsett om ett barn är placerat med stöd av 2 eller 3 § LVU och oavsett i vilket slags hem eller boende barnet är placerat”* (Sid 108). Vi vill kraftigt vända oss emot att det skulle gälla oavsett på vilket hem eller boende barnet är placerat. Vi menar att det aldrig kan vara barns bästa att placeras på låst institution och att denna bestämmelse inte bör omfatta de barnen. Vi föreslår därför en författningsändring som lyder: *Vård som ska fortsätta med stöd av 21 § 2 st får aldrig bedrivas på ett sådant hem som åsyftas i §12 LVU.*

10.5. Socialnämnden ska revidera vårdplanen

Utredningens förslag: Om vården ska fortsätta med stöd av andra stycket ska socialnämnden revidera vårdplanen i enlighet med 11 kap. 3 § SoL.

Maskrosbarn tillstyrker förslaget utifrån utredningens motivering.

10.6 Vård som har fortsatt enligt utredningens förslag till 21 § andra stycket LVU upphör när barnet fyller 18 år

Utredningens förslag: Nuvarande bestämmelser om vårdens upphörande kompletteras med en bestämmelse som innebär att vård som har fortsatt enligt utredningens förslag till 21 § andra stycket LVU upphör när barnet fyller 18 år. Detta gäller oavsett vilken bestämmelse som låg till grund för det inledande beslutet om vård.

Maskrosbarn tillstyrker förslaget utifrån utredningens motivering.

10.7 Ett särskilt beslut ska fattas som ska prövas av domstol

Utredningens förslag: En bestämmelse införs som innebär att en socialnämnd ska fatta ett särskilt beslut om nämnden bedömer att vården ska fortsätta med stöd av den föreslagna bestämmelsen i 21 § andra stycket LVU. Ett sådant beslut ska inom fyra veckor från beslutsdagen underställas förvaltningsrätten. Om inte socialnämnden underställer förvaltningsrätten beslutet inom fyra veckor upphör vården.

Maskrosbarn tillstyrker förslaget. Det är viktigt att beslut om fortsatt vård utifrån utredningens förslag är rättssäkert. Ett sätt att garantera det är att ett nytt beslut tas så att en placering inte bara pågår utan att det är tydligt att det finns nya skäl för placeringen. Det är också viktigt för de barn och unga som när de är äldre vill se sina utredningar och beslut för att förstå vad som hänt, något som många av de ungdomar vi på Maskrosbarn möter uttrycker att de vill och behöver.

Precis som utredaren skriver, anser vi på Maskrosbarn att barns processbehörighet behöver utredas ytterligare. Vi, tillsammans med organisationen Barnrättsbyrån tolkar det som att både vårdnadshavare och barn är part men endast vårdnadshavare och barn över 15 är processbehöriga. Vi menar att även yngre barn behöver kunna hävda sina rättigheter, oberoende sina vårdnadshavare. Många barn i Maskrosbarns målgrupp saknar ofta vårdnadshavare som kan ta tillvara deras rättigheter, särskilt när det handlar om placerade barn.

När det gäller barns processbehörighet har vi, efter gemensamma diskussioner, valt att nedan använda oss av Barnrättsbyråns formuleringar från deras remissvar.

För att kunna upprätthålla skyddet för barns mänskliga rättigheter såsom rätt till familjeliv, privatliv och skydd mot tvångsingripanden, kan det därmed vara helt nödvändigt att även yngre barn själva ska kunna hävda sina rättigheter.

De överklagbara besluten enligt LVU är till sin natur sådana som är hänförliga till barns grundläggande rättigheter och frågan om barns rätt till fortsatt vård enligt LVU har även samma karaktär. Både Europakonventionen och barnkonventionen tillförsäkrar barns

tillgång till effektiva rättsmedel när deras rättigheter enligt konventionerna kan ha kränkts. För att Sverige ska anses uppfylla dessa åtaganden menar Maskrosbarn att barns klagorätt i stort behöver ses över när det gäller placerade barn och att frågan om barns processbehörighet behöver utredas i ljuset av rätten till effektiva rättsmedel.

Maskrosbarn, precis som Barnrättsbyrån, är av uppfattningen att yngre barn idag allt för sällan får tillgång till effektiva rättsmedel. Detta trots att barn har en tydlig klagorätt enligt såväl LVU som rättspraxis men att de yngre barnen samtidigt har svårt att tillgodogöra sig den rätten eftersom ställföreträdare förordnas först vid överklagande, en rättshandling som barn under 15 år inte får vidta själva. Barn kan därmed inte själva aktivera sin rätt till ställföreträdare och därmed inte heller till att överklaga. Eftersom detta osäkra rättsläge inte klargjorts i praxis på ett sätt som fått betydelse arbetar inte heller socialnämnderna tillräckligt med de yngre barnens klagorätt. Även om det skulle införas en skyldighet i LVU för nämnden att anmäla behov av offentligt biträde för de yngre barnen finns det fortfarande en överhängande risk, menar vi, för att barn inte skulle få till stånd juridiska prövningar. Detta skulle i så fall vara helt beroende av socialnämndens lyhördhet i arbetet med barn, viljan att göra barnet delaktigt och huruvida man uppfattar ett barns uttryck som ett önskemål om att överklaga. Vi förordar istället att barn alltid ska tilldelas ett offentligt biträde och ställföreträdare när socialnämnden fattar sådana beslut som anges i 41 - 42 §§ LVU och även i fråga om fortsatt vård, då dessa beslut så tydligt hänför sig till barns grundläggande rättigheter. Det får här understrykas att även barn över 15 år behöver få representeras av offentligt biträde i dessa frågor.

10.8 Möjligheten att begära hemtagning regleras och begränsas

Utredningens förslag: Ett barn som har fyllt 15 år och den eller de som har vårdnaden om ett barn får begära att vård utanför det egna hemmet ska upphöra.

En begäran från en vårdnadshavare om att vård som har beslutats med stöd av 2 § LVU eller vård som därefter fortsatt med stöd av den föreslagna bestämmelsen i 21 § andra stycket LVU ska upphöra behöver inte prövas av socialnämnden om frågan om vård har prövats av nämnden eller rätten de senaste sex månaderna.

Maskrosbarn tillstyrker förslaget. Detta förslag är väldigt viktigt för vår målgrupp som främst placeras utifrån 2 §. De beskriver att något av det svåraste med att vara placerad är känslan av oförutsägbarhet. Känslan av att när som helst bli tvungen att flytta hem och aldrig kunna vila i sin placering. Ovanstående förslag skulle öka möjligheten till trygghet i placeringen då det inte skulle pågå en process hela tiden med det potentiella resultatet att tvingas flytta hem.

Däremot anser Maskrosbarn, tillsammans med Barnrättsbyrån, att det förslag till lagtext som lämnats av utredningen utgår enbart från den ålder varvid barn getts processbehörighet enligt LVU. Här hänvisar vi till stycket ovan kring behovet av att även yngre barn skulle ha processbehörighet.

Två barn hos Maskrosbarn säger:

”Jag var väldigt orolig hela tiden, hade mycket ångest för det. För jag ville verkligen inte flytta tillbaka hem. Jag tycker att det är så konstigt, jag akutplacerades för det var jätteallvarligt och allt var kaos. Och ändå ska jag som barn slussas hem.”

”Han ville inte ha hem mig och jag ville inte hem till honom. Han sa upp kontakten med mig samma dag som jag blev placerad. Ändå ska soc ha som beslut att jobba mig tillbaka hem. Jag mådde jättedåligt över det.”

10.9 Flyttningsförbudet tas bort i LVU och flyttas till SoL

Utredningens förslag: Möjligheten att besluta om flyttningsförbud i samband med att vård enligt LVU upphör tas bort. Det ska fortfarande vara möjligt att meddela beslut om flyttningsförbud i samband med att en frivillig placering enligt SoL upphör. Bestämmelserna om flyttningsförbud flyttas därför till SoL.

Maskrosbarn tillstyrker förslaget och anser, precis som utredaren, att det behövs en bestämmelse som ger socialtjänsten möjlighet att ge de barn som är placerade enligt SoL den trygghet som det innebär att inte tvingas bryta upp från sin placering med kort varsel.

10.10 Barnrättsperspektivet stärks genom att barn benämns i lagen *Utredningens förslag: För att stärka barnrättsperspektivet kompletteras den unge genomgående med barnet eller i de bestämmelser som är tillämpliga på barn. Med barn avses varje människa under 18 år. Med den unge avses varje människa mellan 18 och 20 år. En definition av barn respektive den unge eller ung person införs i 1 § LVU.*

Som en konsekvens av detta föreslås även att barn ska ingå i lagens namn. Lagen föreslås därför ändra namn till lagen med särskilda bestämmelser om vård av barn och unga.

Maskrosbarn tillstyrker förslaget. Vi anser att även till synes små åtgärder bidrar till att stärka barns rättigheter och att det är viktigt att namnet på lagen faktiskt stämmer överens med innehållet.

Maskrosbarn

Sandra Patel Seropian
Påverkanschef

Lisa Dahlgren
Sakkunnig i barnrättsfrågor